

bölüm 8

Doç. Dr. Ali İhsan ÖKTEN

Adana Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Beyin ve Sinir Cerrahisi Kliniği, Adana

SANATTA VE BİLİMDE MİNİMALİZM

MİNİMALİST SANATIN DOĞUŞU

Minimalizm, modern sanat ve müzikte, kökeni 1960'lara kadar giden, sadelik ve nesnelliği ön plana çıkaran bir akımdır. ABC Sanatı, Minimal Sanat gibi tabirlerle de anılır (1). Amerika'da 1960'lı ve 1970'li yıllarda etkili olan Minimalizm, sanatsal biçimin aşırı yalınlığını savunur. Minimalizm teriminin ilk kez 1965 yılında "Art Magazin" dergisinde Richard Wollheim tarafından kullanıldığı tahmin edilmektedir (2). Başka bir görüşe göre Barbara Rose'un "Art in America" dergisinin Ekim 1965 tarihli sayısında yayınladığı "ABC Art" başlıklı yazısıdır. Bu yazıda yeni bir sanat eğiliminden söz edilmekte ve ABC Art gibi bir adlandırma benimsenmeyince, aynı yazıda kullanılan "minimum" sözcüğü "minimalizm/minimal art" kavramı olarak kullanılmaya başlanmıştır. Terim, sanatın biçimlerini, özellikle de müzik ve görsel sanatları nitellemenin yanında Bauhaus ekolü devamı biçiminde sayılabilecek, ancak sonrasında post-modern sanat anlayışı içinde değerlendirilebilecek sanata yeni bir estetik anlayış, sanat felsefesi ve kavramsallaştırmayı getiren bir sanat akımı olacaktır (3).

Minimalizm, öncelikle az ile yetinmek, eldeki sınırlı olanaklarla yola çıkmak ve yapıtı bu çerçevede içerisinde kurmaya çalışmak demektir. Ekonomik olarak ortaya koyacak parasal gücünüz yoksa, küçülmek için temel öğelere inmek kaçınılmaz bir durumdur. Anlatımda etkiyi çoğaltmak için öğelerin sayısı azaltılsa da içerikleri eksiltilmemeli aksine korunmalıdır. Rengi ve biçimi en aza ve temel öğelere indirgemek, hatta kullanılan malzemenin yalnızca kendi renginden yararlanmak,

yapıtları kompozisyonlara yüklenen ifadelerden arındırmak Minimalistler'in temel tutumu olmuştur. Çoğu sanatçı yapıtlarını bir kimlikten de arındırmak için "isimsiz" olarak tanımlamış ayrıntılar ve ikincil öğeler mümkün olduğu kadar azaltılarak ana öğe ortaya çıkartılmaya çalışılmıştır (4).

SANATTA MİNİMALİZM

Minimalizmin doğuşu da daha önceki sanat akımları gibi onlarla etkileşime girerek olgunlaşmış bir sanat anlayışıdır. Doğmasında öncülük eden sanat akımlarının ortak özelliği, gerçekçilik, nesnellik, işlevsellik, sadecilik gibi oluşumlardan beslenmeleridir. Rönesans'taki aydınlanmadan sonra üretim şeklindeki değişim ve teknik gelişmeler, sanayi devrimini ortaya çıkartır. Endüstri ve makineyle yeni tanışan insan, savaştan sonra yeni bir dünya düzeni ve gerçeklik kurmak zorundadır. Modernizmin ortaya çıkışı, aslında bu bunalımlı ve karmaşık dönemin sonucudur. Dadaizm de "her şey anlamsız", sürrealizmde ise "anlamsız gerçek" olur. Amerika'nın zenginleşip sanat ortamına yatırım yapması sanatın artık alınan satılan bir mal, bir nesne olduğu olgusunu yaratır. 1960'ların sonunda bir grup genç sanatçı bu durumun dışında, günlük monoton ve kalabalık yaşantının içinden kopmak için toplumca kolayca anlamlandırılabilir imgeleri kullanmaları gerektiği kararını alırlar. Artan teknolojinin yaratmaya başladığı sıkıcı kalabalık, hızla artan tüm oluşumlar karşısında toplumun yorulmaya başlaması dışavurumculuktan sonra pop artı doğurur. Pop art gündelik olanı sanata sokmaya çalışır. Minimal Art'ın ortaya çıkış felsefesi, görsel sanatta pop art'tan

sonra tüketim kültürüne dayalı olmayan sanata yeni bir bakış açısı kazandırmaktır (3). Buna neden ihtiyaç duyulmuştur? Amaç izleyicinin kavram karmaşasını ortadan kaldırmaktır. Kökten olmasa da bu, ciddi bir estetik değişimdir. Belki de, gittikçe artan teknolojinin

yaratmaya başladığı sıkıcı kalabalığı dağıtmayı istemek baş nedendir. Çünkü hızla artan bütün oluşumlar karşısında toplumlar da yorulmaya başlamıştır. Tabii ki bu hızın çıkardığı gürültü insanları şaşkına çeviriyor ve strese sokuyordu. İşte bu stresin ilacı, sakin

Soldan sağa: Ben Spreng, Klaus Leidorf (Three in Corn Field), Viton, Merche Suarez Louzao 2

Soldan sağa: Tim Mulcany, Harry Lieber, Jaime Vinas

Soldan sağa: Rainer Muller, Martin Gommel-Shadow Games, Leontjew

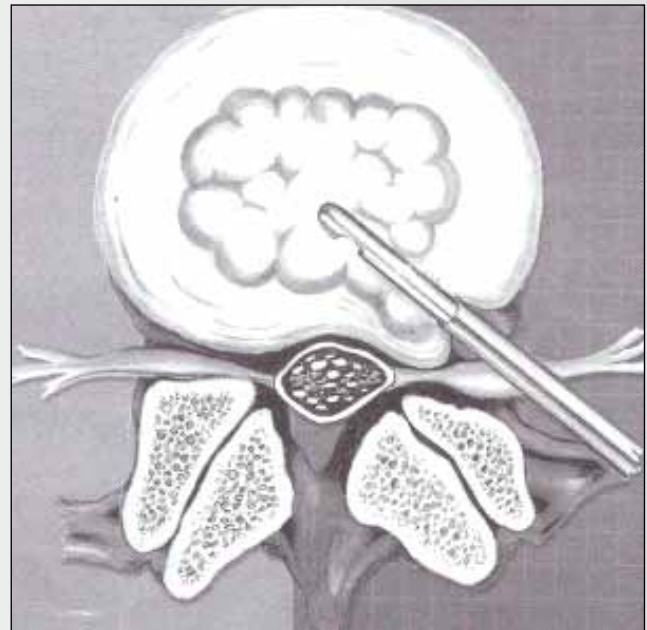
ve düşünmeyi öğütleyici yapısıyla, minimalizmdi (2). Minimalizm de sanat felsefeyle daha çok örtüşmeye başlar. Yoğun tempo içindeki insanların evleri; tasarım, temizlik ve düzen olarak dış dünyadaki karmaşadan uzak kalmalıdır. Herhangi bir şeyin görüldüğü gibi olması kuramını şiddetle savunur. Yanılsamaya yer vermemek, hatta bunu ahlaksızlık saymak, hiçbir şeye olduğundan başka ifade taşıtmamak stilin sıkı sıkıya bağlandığı prensiplerin başında gelir. Fazlalıklardan, önemsiz ayrıntılardan, değersiz yanlardan, birincil öğelerden kurtulmak, arınmak, daha temel, daha özsel, daha birincil öğelere yetmek (3,4).

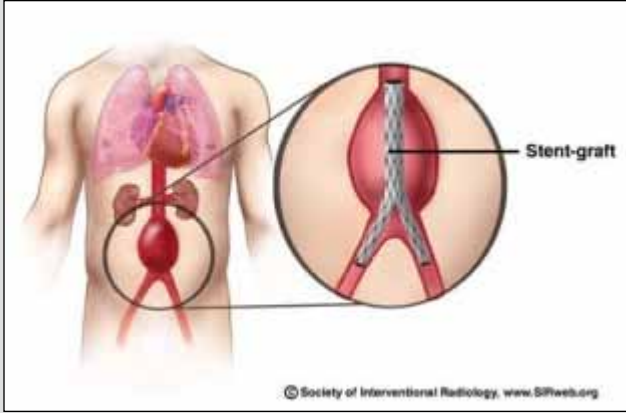
BİLİMDE MİNİMALİZM

Tarih boyunca bilim sanatı desteklemiş, sanatta bilimi desteklemiştir. Bilim sanattan veya felsefeden uzaklaştığında gelişme ve kendini yenileme gücünü kaybetmiştir. Sanatta gelişen minimalist akım kendisini kısa sürede bilimde de göstermiştir. Bilimde de giderek artan şekilde minimalist yaklaşımlar ön plana çıkmaya başlamıştır. Gelişen teknoloji ile birlikte ameliyatlarda kullanılan aletlerin gelişmesi ameliyat sürelerini kısaltmış, hastaların konforunu artırmış, hastaların daha kısa sürede iyileşmelerine ve hastanede daha az süre kalmalarına neden olmuştur. Bir çok hasta artık ameliyat olduktan veya herhangi bir işlemden sonra aynı gün veya ertesi gün taburcu edilmekte hatta işlerine dönmektedirler. Eskilerin “Büyük cerrah büyük açar” anlayışı günümüzde tam tersine dönmüştür. Artık 1-2 cm deliklerden tüm batına, omuza, dize, beyine veya göğüs boşluğuna girilmekte, her türlü ameliyatlarda bu deliklerden sokulan borular aracılığıyla büyük bir başarı ile yapılmaktadır. Tıptaki bu minimalist uygulamalar “minimal invaziv yaklaşımlar” olarak adlandırılmaktadır. Bu yaklaşımda temel felsefe en az zararlar

en fazla faydanın nasıl sağlanacağıdır. Bu minimalist yaklaşım şekli hem cerrah açısından büyük kolaylıklar sağlamakta hem de hasta açısından daha rahat olmaktadır. Hastalar daha az ağrı duymakta, ameliyattan sonraki dönemleri daha rahat geçmekte ve işlerine çok kısa sürede dönerek normal yaşamlarına devam etmektedirler.

Beyin Cerrahisinde minimal invaziv girişimlerin yine 1960'lı yıllarda Prof. Dr. Gazi Yaşargil'in mikroskobu beyin ve disk cerrahisinde kullanmasıyla başladı söylenebilir. 1967 yılında Yaşargil ve Caspar, diskektomiye mikrocerrahi yöntemle yapmışlardır. 1975 yılında Hijikata omurgada minimal invaziv cerrahinin temelini oluşturan floroskopiye kullanarak, perkütan diskektomi tekniğini tanımlamıştır. Böylece daha az doku hasarı sağlanmıştır. Yaşargil'in aynı yıllarda gelişen minimal sanattan etkilenmesi büyük olasıdır.

Sanat, bilim ve felsefe farklı disiplinler olmalarına rağmen dönem dönem birbirlerini desteklerler, bazen birbirinin içine geçerler ve bazen de birbirlerini kopya ederler. Birindeki dönemsellik veya öğreti diğerlerini de içine alabilir ve yollarına birbirlerini güçlendirerek devam ederler. Sanattaki minimalizm ile bilimdeki minimal invaziv yaklaşımlar da böyle olmuştur. Sanattaki minimalist akımın ana ögesi olan az ile yetinmek, gereksiz malzemelerden kaçınmak, anlatımdaki etkiyi çoğaltmak için öğelerin sayısını azaltmak, daha ekonomik olmak gibi kavramlar bilimde kendisini hastanın vücut bütünlüğünü en az hasarla, en etkili bir şekilde korumak ve en kısa zamanda sağlığına kavuşturmak olarak karşılık bulmuştur.

SONUÇ

Özellikle tıp biliminde, cerrahi sanat olarak kabul edilir. Bunda tıp, sanat ve felsefenin birbirini etkilemesi

vardır. Uzunca bir süredir arası açılan bilim, felsefe ve sanatın minimalizm kavramı etrafında tekrar birbirlerini bulmaları nöroşirürji özelinde yeni bir kavram olan minimal invaziv girişimlerin gelişmesine katkı sağladığı söylenebilir.

KAYNAKLAR

1. tr.wikipedia.org/wiki/Minimalizm
2. Özkan Eroğlu. www.fotoritim.com/.../ozkan-eroglu--minimal-art-minimalizm
3. Nancy Azarbad. www.msxllabs.org/.../14394-sanat-akimlari-minimalizm-minimal-sanat
4. Mehmet Serdar. Yirmi film yirmi deneme. Sözcükler Yayınları, İstanbul, 2011
5. Mehdi Sasani, Fahir Özer. Spinal Minimal Invaziv Cerrahi Yöntemler. Temel Nöroşirürji. Cilt-2. Ankara, 2010, sayfa 1437